

Ο Μ Ι Λ Ι Α
ΤΗΣ Α.Θ.ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ.κ. Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Υ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΝ
ΕΝ Τῷ ΛΟΥΘΗΡΑΝΙΚῷ ΚΑΘΕΔΡΙΚῷ ΝΑῶ ΤΟΥ ΕΣΡΟΟ
(11 Σεπτεμβρίου 2013)
* * *

Ἱερώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καί πάσης Φιλλανδίας, κύριε Λέων,

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Τούρκου καί πάσης Φιλλανδίας κ. Kari Makinen,

Σεβασμιώτατε Ἐπίσκοπε Ἐλσιγκίου καί Πρόεδρε τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Φιλλανδίας κ. Teemu Sirpo SCJ, Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ ἐπίσκεψις τῆς ἡμετέρας Μετριότητος εἰς τὴν ὠραίαν Φιλλανδίαν, διὰ τὸν ἑορτασμόν ἱστορικῆς ἐπετείου-σταθμοῦ ἐν τῇ ζωῇ καί τῇ μαρτυρίᾳ τῆς τοπικῆς Ὁρθοδόξου Αὐτονόμου Ἐκκλησίας, μᾶς δίδει ἀφ' ἑνός μὲν τὴν χαρὰν γνωριμίας καί ἐπικοινωνίας μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱστορικῷ τούτῳ ἰδιαιτέρας ἀρχιτεκτονικῆς διαρρυθμίσεως καί εὐαισθησίας Ναῶ, ἐν τῷ ὁποίῳ στεγάζεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 2004 ἡ Λουθηρανικὴ Ἐπισκοπὴ Δυτικῶν Συνοικιῶν καί περιχώρων Ἐλσιγκίου, ἀφ' ἑτέρου δέ τὴν εὐκαιρίαν καρποφόρου, ὡς πεποιθήμεν, ἀνταλλαγῆς σκέψεων καί ἀπόψεων ἐπὶ διαφόρων πρακτικῶν τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς θεμάτων, τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν σήμερον τοὺς χριστιανούς. Διό καί δέν θά ἀναφερθῶμεν εἰς τοὺς διεξαγομένους μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν Διαλόγους.

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, τό ὁποῖον ἐκπροσωποῦμεν σήμερον, γνωρίζετε ἅπαντες ἔκ τε τῆς ἱστορικῆς μαρτυρίας καί ἰδιαιτέρως ἔκ τῶν δραστηριοτήτων αὐτοῦ κατά τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὅτι πάντοτε πρεσβεύει τὸν **διάλογον** καί τὴν **καταλλαγὴν** μεταξὺ τῶν χριστιανῶν καί ἀποβλέπει εἰς τὴν **καλλιέργειαν** σχέσεων ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί συνεργα-σίας ἐντὸς τῶν ὑφισταμένων συγχρόνων ἀδιεξόδων καί ἐντὸς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἐν τῇ βεβαιότητι καί τῇ πεποιθήσει ὅτι κατέχει ὡς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τὴν **ἀλήθειαν**, ὡς αὕτη ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, κατεγράφη ἐν τοῖς ἱεροῖς

Εὐαγγελίους, ἐν τῷ "Κανόνι" τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καταχωρώθη ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ἐμαρτυρήθη ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ ἐβιώθη καὶ ἐπιστεύθη μέχρι σήμερον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, ὡς καταγράφεται πνευματοκινήτως καὶ ὁμολογεῖται "καρδίᾳ καὶ χεῖλεσιν" ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς Πίστεως τῆς Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ βιουμένη σημερινή ἐποχή παρουσιάζει, ὡς γνωστόν, πολλάς ἰδιαιτερότητας, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ἀπαραίτητον τὴν συνεργασίαν ταύτην μεταξύ τῶν χριστιανῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν σοβαρῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται πλέον ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου.

Ἐν τῶν καιρίων προβλημάτων τούτων εἶναι ἀσφαλῶς ἡ αὔξησις τοῦ θρησκευτικοῦ λεγομένου **φονταμενταλισμοῦ**, μέ τὴν κλιμάκωσιν ἀδικαιολογήτων πράξεων βίας καὶ καταστροφῆς διὰ λόγους θρησκευτικῆς μισαλλοδοξίας. Ἰδιαιτέρως δέ ἐπίκαιρον καὶ μόνιμον πρό τῶν ὀφθαλμῶν πάντων ἡμῶν εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν διώξεων, τὰς ὁποίας ὑφίστανται σήμερον οἱ χριστιανοί, ἀνεξαρτήτως ὁμολογίας, εἰς τὴν εὐρύτεραν περιοχὴν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου ἡ ἀπλή πλέον ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς ταυτότητος θέτει σχεδόν εἰς κίνδυνον καθημερινῶς καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν βιολογικὴν ζωὴν τοῦ ὁμολογοῦντος. Τὰ πρωτοφανῆ ταῦτα εἰς ἕκτασιν καὶ ἔντασιν κρούσματα **βίας** καὶ **διώξεων** ἐναντίον τῶν χριστιανῶν δέν εἶναι δυνατόν νά ἀφήσουν ὅλους ἡμᾶς τοὺς ὑπολοίπους, ἔχοντας τὴν εὐλογίαν νά ζῶμεν εἰρηνικῶς καὶ κατὰ τινὰ τρόπον ἀσφαλῶς, ἀσυγκινήτους καὶ ἀπράκτους. Ὀφείλομεν ὡς χριστιανοί καὶ ὡς ἄνθρωποι νά συμπάσχωμεν μετὰ τῶν διωκομένων καὶ νά ὑψώσωμεν φωνὰς συμπαραστάσεως καὶ διαμαρτυρίας ὑπὲρ αὐτῶν, ὑπὲρ εἰρηνεύσεως, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, ὑπὲρ τῆς προστασίας τῶν διωκομένων καὶ τῶν ἀδυνάτων ἑκασταχοῦ μειονοτήτων. Τοιοῦτοτρόπως δέν ὑπερασπιζόμεθα ἀσφαλῶς μόνον τοὺς διωκομένους. Ὑπερασπιζόμεθα τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς μας. Διότι, ἡ βία καὶ ὁ θρησκευτικὸς φονταμενταλισμὸς δέν γνωρίζουν ἀτυχῶς σύνορα καὶ ὄρια, καὶ αὔριον ἢ μεθαύριον δυνατόν νά κρούσουν καὶ τὴν ἡμετέραν θύραν, νά εἰσέλθουν εἰς τὰς χώρας μας, ὅσον καὶ ἐάν φαίνεται μακρὰν εἰς τοιοῦτος κίνδυνος ἢ ἐν ἔστω ἀπλοῦν ἀνάλογον ἐνδεχόμενον.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ δι' αὐτοῦ σύνολος ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς διεδηλώσαμεν πανορθοδόξως καὶ ἐπισήμως ἐν συνεδρίοις, ἐν Πανορθοδόξοις Διασκέψεσιν, ἐν ἐπὶ μέρους διορθοδόξοις καὶ διαχριστιανικοῖς συνεδρίοις, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὀργανωθείσης ἐν τῇ ἔδρᾳ ἡμῶν ἐν Φαναρίῳ ἐπὶ τούτῳ Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς τῆς Μέσης

Ἀνατολῆς κατά τό ἔτος 2011, καταδικάζει τά φαινόμενα ταῦτα, τά ἀπομονώνει καί καταβάλλει ὡς ὁ Καλός Σπορεύς τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς προσπαθείας νά ἐκριζωθοῦν παντελῶς τά "ζιζάνια" ἐκ τοῦ "ἀγροῦ", διά νά εὐρῆ ὁ κόσμος τήν διακηρυσσομένην καί οὐδέποτε ἐπιτυγχανομένην εἰρήνην.

Ὡς Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί προσωπικῶς οὐδέποτε θά παύσωμεν νά διακηρύσσωμεν πρός πᾶσαν κατεύθυνσιν ὅτι τό μίσος, ἡ βία, ἡ ἀπάνθρωπος συμπεριφορά, ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀδελφῶν μας, ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, ἡ στέρησις τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, μόνον καί μόνον διότι δέν συμβιβάζονται πρός τάς ἡμετέρας ἀπόψεις καί θέσεις, τυγχάνουν ἐνέργειαι ἀσυμβίβαστοι πρός τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί δέν προέρχονται ἐκ Θεοῦ, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπομακρύνουν ἐξ Αὐτοῦ. "Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστί", διακηρύσσει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης. Ἀπεκαλύφθη εἰς ἡμᾶς, εἰς τήν ἀνθρωπότητα, ὡς ἀγάπη, καί ὅσοι θέλομεν νά Τόν γνωρίσωμεν πραγματικῶς καί νά ὁμοιάσωμεν Αὐτῷ ὀφείλομεν νά ἀποκτήσωμεν καί νά καλλιιεργήσωμεν τήν ἀγάπην, ἄνευ τῆς ὁποίας "οὐδεὶς ὄψεται τόν Κύριον", κυρίως δέ ἡμεῖς οἱ Ἱεράρχαι, οἱ ἐκκλησιαστικοί ἡγέται, οἱ κληρικοί. Ἡ ἀγάπη καί ἡ ταπεινώσις, ἄλλωστε, εἶναι αἱ δύο ἰδιότητες καί τά γνωρίσματα, τά ὁποῖα μᾶς κάνουν ὁμοίους μέ τόν Θεόν καί ἡ μία ἀρετή, ἡ τῆς ἀγάπης, συμπληροῦται καί βιώνεται διά τῆς ἑτέρας ἀρετῆς, ἐκείνης τῆς ταπεινώσεως.

Ὅταν ὁ Κύριος, ἀδελφοί, ἔλθῃ ἐν δόξῃ ἵνα κρίνῃ τόν κόσμον, θά ἀναζητήσῃ, κατά τάς διδαχάς, εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν τόν Ἐαυτόν Του. Διερωτώμεθα, πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀναγνωρίσῃ ὁ ταπεινός καί πρᾶος Ἰησοῦς Ἐαυτόν εἰς τοὺς μισοῦντας καί διώκοντας τοὺς ἀδελφούς των, Ὅστις Ἰησοῦς διήλθε τήν ἐπίγειον ζωὴν Του εὐεργετῶν καί ἰώμενος τοὺς πάντας; Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἐπικροτῇ τήν θανατικὴν ποινήν διά τάς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, Αὐτός ὁ Ὅποιος ἦλθε νά σώσῃ τό ἀπολωλός καί ὁ Ὅποιος ἐπιθυμεῖ "πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν"; Σωτηρία εἶναι ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀληθείας. Ἄραγε πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀγαπᾷ τόν θάνατον ἢ ζωὴν;

Ἡ βία, λοιπόν, εἰς βάρος τῶν ἀδελφῶν μας καί ἡ μισαλλοδοξία δέν εἶναι παρά μία διαστροφή καί δέν ἐκφράζουν θεῖαν βούλησιν.

Ὡς χριστιανοί, ὀφείλομεν νά δίδωμεν εἰς τοὺς πέριξ ἡμῶν, τοὺς ἐγγύς καί τοὺς μακράν, τό ὑπόδειγμα καί τό παράδειγμα τῆς τηρήσεως τῶν θεῶν ἐντολῶν καί ἡ ζωὴ μας νά εἶναι σύμφωνος πρός τήν Ἁγίαν Γραφήν, ἡ ὁποία διδάσκει ἀψευδῶς "δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς". Τό Εὐαγγέλιον δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς εἶναι νόμος ζωῆς. Πᾶσα ἀλλοίωσις ἢ προσπάθεια παρερμηνείας του μέ

σκοπόν νά δικαιολογήση ἢ νά αἰτιολογήση ἀνθρώπινα πάθη ἢ ἀδυναμίας μας ἀπομακρύνει ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί γίνεται ἀφορμή νά βλασφημηῆται τό ὄνομά Του ἐν τοῖς ἔθνεσιν (πρβλ. Ρωμ. β' 24). Ἄλλωστε, οὐδέποτε πρέπει νά λησμονώμεν, ὅτι "πᾶσα παράβασις καί παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν" (Εβρ. β' 3). Τά ἀνθρώπινα πάθη μας εἶναι "ἔχθρα πρὸς τόν Θεόν" (Ρωμ. 8,7) καί μέ αὐτά δέν δυνάμεθα νά Τόν ἐγγίσωμεν. Καί ἡ οὐσία τοῦ πάθους εἶναι ἡ ἀμαρτία τῆς ἀπομακρύνσεώς μας ἀπό τόν Θεόν καί ἡ ἑτεροκρατία, ἡ ὁποία εἰσέρχεται ἐντός ἡμῶν.

Ἡ ἀμαρτία, κατὰ τούς Πατέρας τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, δέν εἶναι ὑπαρκτή, δέν ἔχει ὄντοτητα. Εἶναι ἀνυπόστατος, διό καί δέν δύναται νά ἐπικρατήσῃ εἰς τήν βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ὄταν ὁ ἄνθρωπος ἀνακηρύσῃ ἑαυτὸν θεόν καί τοποθετῆ ἑαυτὸν εἰς τήν θέσιν τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ, τότε ἡ ἀμαρτία γίνεται ἡ ἀναπνοή του. Τήν ἀσπάζεται, τήν ὠραιοποιεῖ, τήν θαυμάζει, τήν λατρεύει. Ἡμεῖς δέ οὐχ οὕτως, οὐχ ὡς "οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα", οὐχ ὡς "τάφοι κεκονιαμένοι" ἐνώπιον τῆς εὐθύνης καί ἐνώπιον τῶν δῆθεν θλιβόντων ἡμᾶς.

Πρέπει, λοιπόν, ὅλοι μας νά ἀκολουθήσωμεν καί νά τηρήσωμεν τόν νόμον τοῦ Θεοῦ, τόν "ἐλαφρύν ζυγόν" τοῦ Ἰησοῦ, νά εἴμεθα προσεκτικοί καί ἐπιμελεῖς, ὥστε νά μὴ δίδωμεν εἰς τούς ἀνθρώπους ἀφορμὴν σκανδάλου, νά μὴ εἴμεθα ἀνεύθυνοι, "καταδικάζοντες τόν δίκαιον", ἀλλὰ νά ἀξιωθῶμεν τῆς παρά τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. Ὁ ταλαίπωρος κόσμος μας ἀναμένει πολλά ἐξ ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, καί μάλιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν. Ἄς μὴ λησμονώμεν ὅτι ἅπαντες κρινόμεθα. Κρίνονται ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου τά πολιτικοινωνικά σχήματα, αἱ ἰδεολογίαι καταρρέουν, οἱ ἄνθρωποι καί οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν ἀποθνήσκουμεν, βλέπομεν μόνον τήν σήμερον καί ἐγκαταλείπομεν τὰς θεοπλάστους ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀπηλπισμένας καί διψώσας καί πεινώσας τήν ἀλήθειαν τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Πρὸ ἐνενηκοντα καί πλέον ἐτῶν ἐπεκράτησεν εἰς τήν γείτονά σας χώραν τῆς Ρωσσίας καί εἰς ἄλλας χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καθεστὼς ἀθεϊστικόν, τό ὁποῖον ἐδίωξε τὰς ἀξίας, διὰ νά εἴπωμεν τήν Ἀξίαν, τόν Κύριον Ἰησοῦν, τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Σήμερον ἔχει ἐξαφανισθῆ. Κατέρρευσεν ἐντός συντόμου χρονικοῦ διαστήματος, ἐνῶ ὀλίγον καιρὸν πρὶν ἦτο πανίσχυρον καί παντοδύναμον.

Ὁφείλομεν διὰ τοῦτο ὡς χριστιανοὶ καί μάλιστα οἱ κεκλημένοι κατόπιν προγνώσεως Θεοῦ ἐπὶ τήν "λυχνίαν" νά μὴ ἀπελπίζωμεν μέ τήν ζωὴν μας ὅσους προσβλέπουν εἰς ἡμᾶς μετὰ πολλῆς προσδοκίας.

Ἡ παρουσία τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τήν Φιλλανδίαν,

μέ αφορμήν τήν ἐπέτειον τῶν ἐνεήκοντα ἐτῶν ἀπό τῆς ἀπονομῆς τοῦ αὐτονόμου εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Χώρας σας ὑπό τοῦ αἰοδίμου ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν Μελετίου τοῦ Δ΄ τοῦ Μεταξάκη, τοῦ «ταμόντος ὁδοῦς χριστιανικῆς συνεργασίας καί καταλλαγῆς», εὐχόμεθα νά ἀποτελέσῃ εὐκαιρίαν καί αφορμήν συσφίξεως τῶν σχέσεων τῶν ἐδῶ Χριστιανῶν μετά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τό ὅποιον δίδει τήν ἰδικήν του μαρτυρίαν ἀνά τήν οἰκουμένην καί ἀγωνίζεται διά τήν διάδοσιν τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος εἰς ὅλον τόν κόσμον, ἀπό τήν Εὐρώπην καί τήν Ἀμερικὴν μέχρι τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς καί τῆς Ὠκεανίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀγαπᾷ καί ἀσπάζεται καί προωθεί, ὡς προελέχθη, τόν διάλογον μεταξύ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, τήν ἐπικράτησιν πνεύματος ἀνοχῆς καί συνδιαλλαγῆς μεταξύ των. Συγχρόνως ὁμως δέν λησμονεῖ ὅτι, διά νά ἡμπορέσουν οἱ χριστιανοί νά ἔλθουν εἰς μίαν ἀληθῆ καί πραγματικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξύ των, ἡ ὁποία θά μεταβληθῇ εἰς κοινωνίαν ψυχῶν καί δέν θά παραμείνῃ εἰς τό πρωταρχικόν ἐπίπεδον τῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων, τό ὅποιον ἀσφαλῶς εἶναι καλόν καί χρήσιμον, εἶναι ἀπαραίτητοι τρεῖς προϋποθέσεις:

Πρῶτον, ἡ ἐπιστροφή εἰς τήν μελέτην, τήν γνῶσιν καί τήν τήρησιν τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μελέτη τῶν δογμάτων ὅπως ταῦτα διεμορφώθησαν κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας καί μέσα ἀπό τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί διευτυπώθησαν ἀπό τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς πατέρας προσφέρει τὰ ἀσφαλῆ ἐχέγγυα διά τήν κοινὴν πίστιν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας.

Δεύτερον, ἡ ἄσκησις ὡς προσωπικός ἀγὼν καί μέσον ἀγιασμοῦ, διά τῆς ἀποκοπῆς τοῦ προσωπικοῦ θελήματος καί τῆς ἀπομακρύνσεως ἀπό τῆς φιληδόνου ζωῆς τῶν αἰσθήσεων καί τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων. Ὅσον περισσότερο αἱ ἐπιθυμίαι ἡμῶν στρέφονται πρὸς τήν γῆν, τόσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπό τόν οὐρανόν, ἀπό τόν Θεόν. Ἡ ἐγκράτεια, ἡ συνεχῆς νῆψις, ἡ νηστεία, ἡ φυλακὴ τῶν αἰσθήσεων, εἶναι **μέσα** τὰ ὁποία μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεός διά νά Τόν γνωρίσωμεν καί νά νά μᾶς ἀποκαλύψῃ τόν ἑαυτόν Του. Ἄς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ὁσάκις ὠμίλει πρὸς τόν Μωϋσῆν, ἐζήτηε ἀπὸ αὐτόν νηστείαν καί ἐγκράτειαν.

Καί, τρίτον: Οὐδεὶς εἶναι δυνατόν νά σωθῇ μόνος του. Ζῶμεν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καί διά τήν Ἐκκλησίαν. *Extra Ecclesiam, nulla salus.* Ἡ ζωὴ μας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ζωὴ κοινωνική, ζωὴ διά τοὺς ἄλλους, ζωὴ θυσίας διά τοὺς ἀδελφούς. Ἀντιθέτως, ἡ μόνωσις εἶναι ἐγωπαθῆς στροφή πρὸς τόν ἑαυτόν μας, ἡ ἀδιαφορία διά τοὺς ἀδελφούς, εἶναι στοιχεῖα τὰ ὁποία φανερόνουν τήν ἀπομάκρυνσίν μας ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Όταν καλλιεργήσωμεν τὰς τρεῖς προϋποθέσεις ταύτας, τότε ἀσφαλῶς θὰ ἔχωμεν τὴν δυνατότητα ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ νὰ πλησιάσωμεν ἀλλήλους καὶ νὰ ἀποκτήσωμεν βῆμα πρὸς βῆμα τὴν ποθουμένην ἐνότητα.

Μέχρι τότε, καλοῦμεν ἅπαντας, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους εἰς ἐκτενῆ προσευχὴν καὶ ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς καλλιεργείας σχέσεων διαλόγου, εἰρήνης καὶ καταλλαγῆς μεταξύ πάντων τῶν χριστιανῶν.